

**การสำรวจและเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลป่าชุมชน
ในหมู่บ้านวนศาสตร์ชุมชนต้นแบบ
กรณีศึกษา บ้านบ่อทองหมู่ที่ 2 ตำบลนิคมเขาบ่อแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์**

บทคัดย่อ

การสำรวจและเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลป่าชุมชนในหมู่บ้านวนศาสตร์ชุมชนต้นแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อได้ศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลเบื้องต้น สำหรับใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการป่าชุมชนในหมู่บ้านวนศาสตร์ชุมชนต้นแบบอย่างมีส่วนร่วม

การศึกษาชุมชนโดยการทำแบบสอบถาม สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเกี่ยวกับประวัติชุมชน และการจัดทำแผนที่ชุมชนโดยร่วมกับชาวบ้านวาดแผนที่ชุมชนมีการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ตัวแทนของกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 50 ชุด มีการหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ เพื่อศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยร่วมกับผู้ให้ข้อมูลในชุมชนจัดทำแผนที่ทรัพยากรธรรมชาติและวางแผนด้วยอย่างขนาด 40X10 เมตร จำนวน 1 แปลง ศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบของสังคมพืช ศึกษาการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์กลุ่มคนที่ใช้ประโยชน์จากป่าในชุมชน และประเมินแนวโน้มการใช้และสภาพการใช้ทรัพยากรร่วมกับผู้ให้ข้อมูลในชุมชนจัดทำแผนที่การถือครองและการใช้ประโยชน์จากที่ดินภายในชุมชนและศึกษาการบริหารจัดการป่าชุมชนตลอดจนแสดงความเห็นต่อปัญหาและแนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่าบ้านบ่อทอง มีประชากรอยู่ 3 กลุ่ม คือ จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี ได้เข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อทำมาหากินในอดีต นั้นมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ต่อมาได้มีการตัดไม้ทำลายป่าเหลือไว้แต่ไม้ขนาดเล็ก ราษฎรบ้านบ่อทองส่วนใหญ่พบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและราษฎรจำนวนมากเกิดในตำบลนี้ อายุโดยเฉลี่ย 35-60 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยครัวเรือนละ 4 คน มีอาชีพหลักทำเกษตร โดยมีรายได้เฉลี่ย 50,001-100,000 บาทต่อปี/ครัวเรือน และรายจ่ายเฉลี่ยน้อยกว่า 50,000 บาทต่อปี/ครัวเรือน สำหรับเงินออมทรัพย์และการเป็นหนี้ดินจะใช้บริการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สามารถแบ่งกลุ่มฐานะเศรษฐกิจสังคม ได้คือ กลุ่มฐานะดี คิดเป็นร้อยละ 32.25 % กลุ่มฐานะปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.38 % กลุ่มฐานะยากจน คิดเป็นร้อยละ 19.35 % บ้านบ่อทองมีพื้นที่รวมทั้งหมด 5,630 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำกิน จำนวน 4,290 ไร่ ที่อยู่อาศัย จำนวน 340 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์และพื้นที่ป่าเพื่อการใช้สอยและฟื้นฟู จำนวน 1,000 ไร่ ป่าชุมชนบ้านบ่อทองเป็นป่าเบญจพรรณบริเวณป่าชุมชนมีการเลี้ยงสัตว์ใกล้พื้นที่ป่าชุมชน ลักษณะของดินเป็นดินลูกรังและพบชนิดพันธุ์ไม้ทั้งหมด 35 ชนิด โดยมีขึ้นทอนเป็นไม้เด่นในพื้นที่ผลผลิตจากป่าชุมชนที่ราษฎรใช้ประโยชน์มี 3 ชนิด คือ หน่อไม้ เห็ดโคน ผักหวานป่า สำหรับใช้บริโภคภายในครัวเรือนและเพื่อการจำหน่าย ทั้งนี้มีผลมาจากการบริหารจัดการป่าชุมชนที่ดีของบ้านบ่อทอง จึงทำให้มีผลผลิตที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทำให้ราษฎรสามารถพึ่งพิงป่าชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป